

मराठी अभ्यासक्रम
टी.वाय.बी.ए. विशेषस्तर 4
भाषाविज्ञान—वर्णनात्मक व ऐतिहासिक

प्रा. डॉ. द.के. गंधारे
मराठी विभाग प्रमुख
अॅड. एम.एन. देशमुख महाविद्यालय, राजूर ता अकोले जि. अहमदनगर

प्रथम सत्र

भाषाविज्ञान—वर्णनात्मक

1. भाषा: स्वरूप व संकल्पना

- भाषा स्वरूप व कार्य
- भाषा म्हणजे काय?
- भाषेची संदेशन प्रक्रिया
- भाषेची लक्षणे
- भाषा अभ्यासाची प्रमुख अंगे
- भाषा अभ्यासाच्या पद्धती

2. स्वनविज्ञान आणि स्वननिर्मिती

- स्वनविज्ञान संकल्पना
- स्वनविज्ञानाच्या शाखा
- वागिन्द्रियाची रचना व कार्य
- स्वनांचे वर्गीकरण
- 1. उच्चारण स्थानावर आधारलेले स्वन
- 2. प्रयत्नावर आधारीत स्वन

3. स्वनिम—विचार

- स्वन म्हणजे काय ?
- स्वनांची लक्षणे
- स्वनिम म्हणजे काय ?
- स्वनिमांची लक्षणे
- स्वनांतर म्हणजे काय ?
- स्वनिम विनियोगाचे प्रकार
 - 1. वैधम्ययुक्त विनियोग
 - 2. पुरक विनियोग
 - 3. मुक्त विनियोग
- खंडाधिष्ठीत स्वनिमाचे प्रकार
 - बलाधात,
 - सुरावली,
 - सिमासंधी,
 - नासिक्यरंजन

4. रूपिमविचार

- रूपिम संकल्पना
- रूपिका आणि शब्द यातील फरक
- रूपिकांची लक्षणे
- रूपिम संकल्पना
- रूपिमांचे स्वरूपावरून प्रकार
- मुक्त रूपिम
- बद्ध रूपिम
- रूपिमांचे अर्थानुसार प्रकार
- आशय बोधक रूपिम
- कार्यकर रूपिम
- रूपिकांतर

द्वितीय सत्र

भाषाविज्ञान – ऐतिहासिक

5. वाक्यविचार

- वाक्य म्हणजे काय
- वाक्यविन्यास संकल्पना
- वाक्याचे किमान घटक
- रचनेचे प्रकार
- शब्द
- शब्दबंध
- उपवाक्य
- वाक्य

6. अर्थविचार

- अर्थाचे स्वरूप व संकल्पना
- अर्थ म्हणजे काय
- अर्थाचे प्रकार
- सांकल्पनिक अर्थ
- गुणव्यंजक अर्थ
- शैलीगत अर्थ
- भावपर अर्थ
- परावर्तित अर्थ
- सहाचर्यपर अर्थ
- अर्थक्षेत्र संकल्पना

7. ऐतिहासिक भाषाविज्ञान: भूमिका व स्वरूप

- सर विल्यम जोन्स यांचा सिध्दांत
- ऐतिहासिक भाषाविज्ञानाचे स्वरूप

8. मराठीची पूर्वपीठिका

- होन्ले यांचा अंतर्वर्तुळ – बहिर्वर्तुळ सिध्दांत
- वेदिक संस्कृत
- पाणिनीय संस्कृत
- अभिजात संस्कृत
- प्राकृत

9. मराठीचा उत्पत्तीकाळ आणि तिची जनकभाषा

- मराठीची उत्पत्ती
- मराठी भाषेचा जन्मकाळ
- मराठी ग्रंथरचना
- लोकसाहित्यातील उल्लेख
- शिलालेख
- ताम्रपट
- मराठीची पूर्वपिठीका
- वैद्य— गुणे वाद
- मराठीची जननी

10. मराठीचे कालिक भेद

- प्राचीन कालखंड
- मध्ययुगीन कालखंड
- आधुनिक कालखंड